

**Erasmi a Chokier Tractatus iurisdictionis ordinariae in
exemptos, illorumque exemptione ab ordinaria
iurisdictione**

in duos tomos distinct.

Quo Praeter Varias Ac pervtiles Additionibus praecipuis & in foro
potissimum occurentibus Tomi primi Quaestionibus annexas, etiam S.
Rotae Romanae Decisiones Novissimae De Eadem materia editae, &
singulari studio selectae continentur - Hac postrema editione
praecedentibus duobus Tomis primum additus

Chokier, Érasme de

Coloniae Agr., 1684

Decisio XLII. Illustriss. Seraphino. Salisburgen. exemptionis Præposituræ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61921](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61921)

Quibus verbis concessa proberetur exemptio, & an solutio census aliquod profer argumentum, abundè satis colligi potest ex pluribus decisionibus supra ad quæstionem 2. allegatis, quare hoc loco unicam tantum subjiciemus decisionem, ex qua distinctio generalis & specialis protectionis apparet, de qua in *glossis à cap. ex par. d. 1. ver. nostra protectionis de privilegiis*, quæ etiam ostenditur census solutionem, cessante tantum non sufficeret, junctam tamen aliis adminiculis, inducere statum exemptionis.

DECISIO XLII.
ILLUSTRISS. SERAPHINO.
Salisburgen. exemptionis Præposituræ.

Inter impressas
Seraphini
decisio 1025.

Luna 10. Maji 1593

SUMMARIUM:

- 1 Monasterium in sua fundatione susceptum sub tuitione Sedis Apostolicæ, an & quando censetur ab initio acquisitum Ecclesiæ Romanæ, & num. 3. & 4.
- 2 Oblatum efficitur ejus Ecclesiæ cui offertur.
- 3 Specialis protectio Papæ eximit Ecclesiâ seu Monasterium ab Ordinario.
- 4 Initium fundationis Ecclesiæ multum facit ad ostendendum statum primitivum illius.
- 5 Facultas à Papa concessa Ecclesiæ aduenti pro Sacramentis ordinariis, arguit exemptionem.
- 6 Solutio annua quæ sit Ecclesiæ Romanæ, arguit exemptionem.
- 7 Per expressionem aliquorum casuum libertatis quando censetur d. libertas restricta.
- 8 Appellatione Ecclesiæ seu Monachi, veniunt etiam Monachi & persona ipsius Ecclesiæ, vel Monasterium exemptione.
- 9 Observantia ex actis multiplicatis probatur.
- 10 Enuntiatio Pontificum probant exemptionem, & num. 15.
- 11 Dicitio illativa, ea propter, inducit dispositionem.

- 14 Ennuntiatio antiqua equipollens fama
 & plenè probant.
- 16 Negotium tractatum per viam compro-
 missi, & concordie non arguit jurisdic-
 tionem ordinariam.
- 17 Privilegium Papa concedens decimas
 Ecclesie exemptæ, non arguit subie-
 ctionem Ecclesie, sed personarum tan-
 tum de servitium, & novalia exco-
 lentium.
- 18 Reservatio reverentia in ordinario arguit
 in ceteris exemptionem. & n. 29.
- 19 Exempti non tenentur ad reveren-
 tiam quando exemptio est plena.
- 21 Ex procuratore soluta probatur sub-
 jectio, secus est si solvatur sub titulo
- 22 Ex concessione juris conferendi Ec-
 clesiam vel Monasterium non ar-
 guitur subiectio, nisi probetur esse
 etuatio concessioni.
- 23 Actus facti contra Ecclesiam exem-
 ptam non prajudicant Sedi Apo-
 stolice.

Quoniam informantes pro Illustrissimo D. Archiepiscopo Salisburgen. non
 informarunt super tota causa, sed restinxerunt se ad constituendum, qualis
 esset status Præposituræ ante Bullam Calixti III. præcedentes se posse ostendi
 esse status Præposituræ tunc non fuisse exemptam, sed potius subiectam ordinariæ ju-
 risdictioni; idè de hac principaliter actum est, & re diligentissimè discussa, in
 hac sententia decisum, constare de statu exemptionis ante Bullam Calixti III.
 non autem de statu subiectionis, & hoc maximè ad effectum, ut d. Bulla non
 possit argui de subreptione aut defectu intentionis: Et pro hac sententiâ fuerunt
 plura deducta & perpensa, quæ hîc sigillatim referuntur. Etenim considerata
 origines, & primæva ipsius Præposituræ erectione apparet Comites Berenga-
 rium & Cononem anno Domini 1106. ex propriis eorum allodiis & villis, quæ
 Deo & B. Petro sub annuo censu obtulerunt, fundasse hoc Monasterium sub
 Paschalis ejus nominis secundi auctoritate, qui illud sub tuitione Sedis Aposto-
 licæ suscepit, quæ res arguit statim ab initio foundationis acquisitum fuisse Mona-
 sterium Ecclesie Romanæ, cui oblatum fuit. *ad text. in cap. dilectissimis. §. om-
 nes. & cap. videntes. 12. quest. 1.* Unde videtur esse effectum juris B. Petri & Ec-
 clesie Romanæ, specialiter per hanc oblationem, ita quod ad aliam Ecclesiam
 spectare non potest, oblata enim efficiuntur ejus Ecclesie cui offeruntur. *cap. 1. 2.*
de statu Monach. cap. cum inter. de verb. signif. Maximè cum hoc tempore nullum
 adhuc competeret Archiepiscopo jus superioritatis, cujus contemplatione dicere-
 tur ei fieri præjudicium *Felin. in cap. cum inter. n. 4. de re judic. & licet dicatur simpli-
 citer recipi Monasterium sub tuitione Sedis Apostolicæ, quæ verba regulariter non
 arguunt subiectionem, cap. ex parte il. 2. de privil.* tamen illud procedit in simplici
 protectionis susceptione, non autem ubi concurrunt alia quæ suadent plenam & im-
 mediatam subiectionem, verba enim hujusmodi variam recipiunt interpretationem.

secundum objectam materiam ut not. Hostien. in cap. fin. de consir. utili vel inutili. Item Andr. in cap. cum olim il. x. in 3. col. & ibi Butr. num. 17. de privileg. Confirmatur ex eo quod in eadem Bulla Paschalis disponitur, ut nulli liceat prædicta alodia B. Petro subtractionis species velle juri suo subicere, quod alteri Ecclesie nempe Romanae oblatum esse competitur. Nec potest dici illa verba B. Petro referenda esse ad d. Monasterium, non ad Ecclesiam Romanam, cum tunc temporis non fuerit erectum sub invocatione B. Petri, sed sub invocatione SS. Joannis & Martini, ut patet in Bulla Calixti II. & ideo omnino debet intelligi de Ecclesia Romana; & ista specialis pro-
 5 tectio eximit à potestate ordinarii secundum Butr. in cap. ex parte il. 2. de privileg. quem sequitur Henric. Bohic.

Et quemadmodum hoc initium foundationis multum facit ad ostendendum fir-
 6 tum primarium hujus Monasterii, ita ea, quæ subsecuta fuerunt, omnino declarant quod per hanc institutionis susceptionem factum est exemptum, & immediate sub-
 7 actum sedi Apostolica. Nam Calixtus II. Anno Domini 1122. in suo privilegio mani-
 8 fessè eximit hanc Ecclesiam ab ordinarii jurisdictione, quod ex eo probatur, quod
 9 concedit facultatem Monachis, ut Sacramenta à Diocesano recipiant, unde in alia
 10 causa exemptionis, num. 1. vers. quarto facti. Hæc enim facultas adeundi pro Sacra-
 11 mentis ordinarii non est necessaria, nisi in casu exemptionis, glos. in c. ult. in ver-
 12 permutamus de penit. & remiss. Ioan. Andr. in reg. scient. num. 25. de reg. jur. in 6.

Præterea in eodem privilegio habentur hæc verba: ad iudicium autem pertec-
 13 ptæ hujus à Romana Ecclesia libertatis, autem unum quor. annis Lateranensi Palati-
 14 in 6. & ibi omnes notant. Abb. in c. recepimus circa finem. de privileg. & ibi Socin. num. 10.
 15 Summissæ in verb. exemptio. & aliàs sunt consideratum.

Non obstat, quod cum ista verba sint posita post expressionem aliquorum casuum
 16 libertatis, restringi debeat exemptio ad eos tantum d. c. si Papa. in ver. inde finitè & in 8.
 17 idem dicimus. Et hoc maxime cum hic ad sit dictio, hujus, quæ videtur restringendi
 18 casus expressos, glos. in proem. lib. 6. ver. hujusmodi. Quia cum præcedat generalis
 19 prohibitio, ne quis audeat prædictam Ecclesiam temerè perturbare, vel ejus posses-
 20 sionem auferre, vel oblata retinere vel minuere, hoc decretum utique non solum Mo-
 21 nasterium materiale, verum etiam personas Ecclesie exemisse censetur, cum Ecclesie
 22 appellatione veniant Monachi, & personæ ipsius Monasterii, ut tradunt Summissæ o-
 23 mnès in ver. exemptus & exemptio. & casu quo posset circa hæc verba aliqua difficul-
 24 tas oriri, ea omnino tollitur ex observantia subsecuta, tot Pontificum assertionibus
 25 probata, ut mox demonstrabitur, ad tradita per Aretin. cons. 11. Corn. cons. 193. m. 49.
 26 lib. 1. cum similibus. Observantia verò hujusmodi probatur ex multiplicatis assertioni-
 27 bus

bus aliorum Pontificum, aliàs per nos consideratis, nempe Innocentii II. Eugenii III. Adriani IV. Innocentii III. & Gregorii VIII. qui omnes testantur hæc loca specialius ad jus Romanæ Ecclesiæ pertinere, quibus verbis denotatur exemptio. *cap. si Papa.* 12

Nec obstat, quod ex adverso dicitur, has assertiones fieri generaliter & indefinite de iis Ecclesiis, quæ ad jus Romanæ Ecclesiæ pertinent, non autem de hoc Monasterio, & esse meras enunciativas dispositionem non inducentes, quia apparet hanc assertionem referri ad Monasterium, cum super ea fundetur Pontificum relictum dispositio, quod aperte convincitur ex eo, quod post illa verba (*petitionibus illorum nos oportet ampliori charitate intendere, quorum loca in religione fuisse data ad jus S. R. Ecclesiæ specialius pertinere noscuntur*) subiicitur dictio illativa: *ea propter, dilecti filii, vestris iustis petitionibus annuimus, &c.* quam dictionem ad eundem effectum ponderat Decius in d. conf. 152. n. 2. vers. *Et quia Papa.* Sed dato etiam quod essentius in puris terminis enunciativæ orationis, cum simus in enunciacionibus antiquissimis, & emanatis à pluribus Pontificibus, totiesq; repetitis, ea æquipollent famæ, & plene probant, ut per Bald. Salic. Castren. in l. cum aliquis C. de iure delib. cum aliis quoscitas Crav. de antiq. temp. par. 1. §. ampliatur. num. 14. cum seqq. 13

Adest præterea assertio Innocentii IV. affirmantis d. Monasterium ad Ecclesiam Rom. nullo medio pertinere. Quæ expressio exemptionem probat *cap. cum olim il. 1. de privil. Et iradunt Doct. supra citati.* Verum post exhibitionem processus Reverendissimi Nuncii adnotatæ etiam fuerunt aliæ assertiones superioribus clariore & conciliantiores nempe Cælestini V. Anno Domini 1291. qui in duabus suis Bullis affirmantibus hoc ad Ecclesiam Romanam nullo mediante pertinere. Item Bonifatii VIII. dicentis, Monasterium hoc Romanæ Ecclesiæ esse immediatè subiectum in duabus Bullis sub eadem data anno IV. Quinto Calend. Martii. Neque dici potest hæc esse verba partis, cum sint posita in ipsamet salutatione Papæ. Ad sunt præterea duo instrumenta, nempe sententiæ excommunicationis, & ejusdem executionis contra Eberhardum Archiepiscopum de anno 1404. in quibus enunciatur Monasterium ad Ecclesiam Romanam nullo mediante pertinere; postremo idem probatur ex duabus supplicationibus Ducum Baviaræ, in quibus dicitur Monasterium fuisse & esse Romanæ Ecclesiæ immediatè subiectum, & alii præterea nemini: quod si ex adverso prætenditur, enunciativas Ducum non esse attendendas, cum supplicarent contra tunc temporis Archiepiscopum Eberhardum; certè eadem ratione dicendum erit, nullam fidem adhibendam enunciativis subiectionis, si quæ sint, emanatis ab eodem Archiepiscopo, cum major & vehementior suspicio militet contra eum, utpote qui causæ suæ quantum poterat, favebat, Bavari verò non suam, sed Monasterii causam turbabantur; maxime verò cum enunciativæ hujus partis sint tot adminiculis fulcitæ, quibus assertiones Archiepiscoporum destituuntur. 14

Nec

Nec est prætermittendum pro hujusmodi observantia facere quamplures Pontificum, in quibus committuntur diversis personis Ecclesiasticis, non autem chipisco negotia ad Monasterium spectantia, prout aliàs in voto particulatim consideratum.

- Ex prædictis itaque constito & fundato statu exemptionis hujus Monasterii à primæva erectione; non obstant ea quæ in contrarium pro subjectione deducuntur à Dominiis Advocatis Illustris, Archiepiscopi; & primò non obstat allegatio sententiæ latæ per Archiepiscopum inter duo Monasteria Berdegadense & Bermburgense super certis eorum controversiis; quia omisso an potuerit porrogari jurisdictio, ut per statum per viam compromissi & concordie, negotium enim illud fuit in JUDGE ordinatio, ut aperte probatur ex Bullis Gregorii, Adriani, Innocentii, & alteri Gregorii & aliorum Pontificum, qui hanc vocant concordiam, & eam confirmant, adeò quod potius hoc argumentum facit contra Archiepiscopum, si enim fuisset JUDGE ordinarius & competes, utiq; opus non fuisset tot & toties repetitis confirmacionibus.
- 16 Secundo non obstat ponderatio, quæ fit super quodam privilegio Innocentii, aut circa ipsam Novalia excolunt, cum ipsorum decimis, quemadmodum permittente Salisburgense Archiepiscopo hæcenus habuerunt, salva ipsius reverentia, quia hoc non arguit subjectionem Monasterii, sed personarum tantum Monasterio servitium, & novalia excolentium quæ non erant exempta; imò hoc facit contra Archiepiscopum, reservatio enim reverentiæ arguit in cæteris exemptionem, hoc enim ab 18 exemptis præstari debet Episcopis. *Joan. Andr. in cap. cum venerabilis de censu. Bull. 1. num. 4. C. de bon. libert. Felin. in cap. cum inter num. 3. & 4. de re judic. Et* 19 *en id procedit, quando exemptio est plena. Unde hic Papa noluit ita plenam concedere respectu eorum, qui non fuerant professi Regulam B. Augustini in d. Monasterio. Et hoc pacto etiam tollitur quod dicitur de reservatione Canonice justitiae, cum reservatio in uno arguat in cæteris exemptionem, & etiam quia in aliquibus exempti subjiciuntur ordinariis, ut aliàs fuit consideratum.*
- 20 Tertiò, enuntiativa quæ ponderantur ab informantibus, in quibus habetur præpositum esse Prælatum Ecclesiæ Salisbur. & describi ab Archiepiscopis inter greges sibi commissos, & oves sibi creditas; sunt valdè debiles, ex pluribus; nam sunt enuntiativa ipsorummet Archiepiscoporum, qui perpetuò tentarunt subicere sibi hoc Monasterium, ut patet ex supra allegatis Bullis Calixti III. in quibus præcipit Archiepiscopo à Pelegrino Archiepiscopo extorta à Bonifacio IX. item ex vexationibus illatis Petro Pientznayer propter impetraram à d. Bonifacio Præfosituram, de qua in voto nostro

postulatius egimus: item à facultate conferendi impetrata à Nicolao V. quarum molestiarum & vexationum ignarus non fuit Calixtus III. eas enim recenset in Bulla sua exemptionis; quare nulla vel modica vis constituenda est in hujusmodi enumerationibus. Præterea enunciatiua illa gregis & ovium non est clara, cum potius videatur respicere fratres de choro Ecclesie Salisburgensis, quibus fit pro una parte concessio Salinarum, quam Ecclesiam Bertesgadensem; sunt itaque multum frigidæ & debiles istæ enunciatiuæ, si cum contrariis comparentur & nullius efficacis & momenti.

Quartò non obstat transactio inter Eberardum Archiepiscopum & Petrum Pientzaver, quia sufficiunt ea, quæ in posteriori voto circa hoc factum deducta fuerunt; omnia enim fuerunt extorta à Petro, qui aliàs non poterat consequi possessionem præposituræ, quamvis deventum fuisset contra Archiepiscopum usque ad censuratum fulminationem.

Quintò non obstat, quod opponitur de quadam visitatione, quam procurantur fieri Duces Austriae enunciantes se esse naturales & advocatos Præposituræ, quod tamen manifestè erroneum est, quia de supplicatione sola apparet, de visitatione vero non constat, nam visitatio illa, quæ dicitur facta per quemdam Archiepiscopum Leonardum ratione quarundam dissensionum ortarum inter Monachos Bertesgadenses, continetur in quadam scriptura imperfecta, quæ caret anno & die; & mirum est quod per spatium 350. annorum qui fluxerunt à Paschali III. ad Calixtum III. nulla reperitur visitatio facta ab Archiepiscopo, cum tamen res hæc ad officium ordinarii præcipue spectare dignoscatur, ex quo colligitur validissimum exemptionis argumentum, & ejusdem observantia.

Neque obstat, quod in indulto Urbani legatur quendam Præpositum per Archiepiscopum Pelegrinum fuisse ob nonnulla delicta privatum, quæ res videtur facta instansibus præfatis Austriae Ducibus, quia in eodem indulto habetur, negotium hujus privationis fuisse à Papa commissum Archiepiscopo Pragensi, & ita noluisse ratam habere sententiam Archiepiscopi Salisburgensis, sed alteri commisisse cognitionem hujus causæ. Unde potius potest hoc contra Archiepiscopum retorqueri, & etiam iste Pelegrinus fuit ille qui procuravit unionem hujus Monasterii ut supra dictum fuit.

Sextò quod de procuratore soluta dicitur, ex qua subjectio probatur, *c. 1. ubi not. de censib. in 6.* non obstat, quia ea non sub procuratoris titulo exigitur, sed relevationis, quæ etiam relinquitur arbitrio nominatorum; & sine pœna. Unde conijci potest, fuisse ex aliqua necessitate, puta alicujus belli, imploratum auxilium illorum, quorum intererat diæcesim non molestari.

Septimò non obstat juramentum fidelitatis, quod præstatur per Præpositum Archiepiscopi

Archiepiscopo, ut habetur in transactione confirmata per Nicolaum Anno Domini 1449. quia ultra ea, quae alias dicta fuerunt, est animadvertendum non solum, quod ex aduerso praetenditur duo fuisse iuramenta, quorum alterum contineret simplex homagium fidelitatis; alterum vero fieret occasione officii Saliuatoris concessi ab Archiepiscopo, quia ex lectura appareat fuisse unicum tantum occasione d. officii; subjunguntur enim mentione huius iuramenti haec verba, quemadmodum in lectura impingnerationis pro eodem in Scheinperg omnia illa clarius sunt contenta; unde apparet ea occasione praestitum fuisse. Neque obstat quod promittunt se fideles & obedientes fore, sicut antiquo fuit observatum, quia oppignatio fuit facta de Anno 1409. & sic per quadraginta annos antea fuerat observatum, in quibus verificat ut clausula illa antiquo. neq; apparet de aliquo alio iuramento illo tempore praestito extra hanc causam, quinimo finita oppigneratione, fuerunt Bertelsgardenses absoluti ab huiusmodi iuramenti praestatione.

22. Octavo non obstat Bulla Nicolai de Anno 1447. directa Episcopo Secensium in forma commissaria, quod consilio ubi de narratis, auctoritate Apostolica praefert jus conferendi Praeposituram in Archiepiscopum, quoties illam vacante contigerit; quia ex hac concessione non potest argui subiectio, nisi post eam probaretur effectuada: verum de contrario potius constat, cum nulla de iurisdictione Archiepiscopi, & post octo annos Calixtus exemptionem illam amplius concesserit.

23. Verum praeter has particulares responsiones potest in uniuersum respondere, nullos actus per Praepositos & Archiepiscopum gestos potuisse praedictare Sedis postolicae ut per Abb. in cap. cum tempore de arbit. Esln. in cap. 2. de sent. excom. in fine.

Neque etiam omittendum est videri totam hanc disputationem octo fere annis habeamus claram & indubitam exemptionem in privilegio Calixti III. in descriptione, hinc fit, ut ea quae supra de exemptione relata sunt, sine difficultate sint talia, quae omnem subreptionem excludant, etiam si narratum fuisset aliter. Monasterium prius exemptum fuisse, quod tamen factum non fuit, cum Papa uisus fuerit his verbis: *Et a iurisdictione ordinaria exemptum fuisse creditur*, & uisus si uoluisse pro constanti affirmare, fuisse per prius exemptum, superflua fuisset eius dispositio in ea parte, in qua pro potiori cautela suffragio de novo eximitur hoc eundem decretum arguit necessario uoluisse eximere etiam non exemptum. Quare magna Dominorum consensione conclusum fuit pro statu exemptionis etiam ante Bullam Calixti.

Handwritten notes in the left margin, including the name 'K. E. F.' and other illegible scribbles.